

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת בהעלותך תשפ"ב

האומה המאושרת

מצבים לא פשוטים

בבואנו ללמוד על מהלך שנות הנהגתו של משה רבינו, הגדול מכל אדם, מבקשים אנו לקחת לעצמנו לקחים, דברים שנוכל לאמץ אל חיינו, כפי ערכנו ומדרגתנו. והנה אנחנו מוצאים שחיינו של משה לא היו קלים; פעם אחר פעם העמידו בני ישראל את משה רבינו בפני מצבים לא פשוטים. כולנו זוכרים את חטא העגל - היה זה אחד האירועים הנוראיים ביותר בכל חיינו של משה. שעם ישראל, האומה שלו, ירקדו מסביב לעגל מזהב? מה יכול להיות גרוע יותר?

ואז הגיעה מחלוקתו של קרח. עליכם לדעת שקרח ועדתו היו אנשים חשובים, ומשכך, כאשר הם עמדו מולו בעזות והאשימו אותו במשוא פנים כלפי אחיו, היתה זו טרגדיה גדולה עבור משה - "וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד" (במדבר טז, טו).

אולם היה מקרה קשה יותר, נסיון גדול יותר בחיינו של משה - פרשת המרגלים. כאשר חזרו המרגלים ושכנעו את עם ישראל כי אין להם סיכוי לכבוש את ארץ כנען, אירע דבר נורא ואיום. היו אנשים מבני ישראל שאמרו (שם יד, ד), "נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֶבָה מִצְרָיִם". כמה נוראה היא אמירה זו! למנות מנהיג חדש במקומו של משה רבינו? לחזור למצרים? הלא הכל יתבטל. קריעת ים סוף, מתן תורה; כל הדברים הנפלאים שעשה ה' לעם ישראל יימחקו! "וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וַאֲהֲרֹן עַל פְּנֵיהֶם" - היתה זו מכה גדולה עבור משה רבינו.

עם זאת, היה מקרה אחד שהיה גרוע בהרבה מכל האחרים, ללא שום השוואה לאתגרים הקודמים. אירוע זה מופיע בפרשתנו (יא, ד): "וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הָתְאוּ וַתֵּאָוֶה" - הערב רב הרגישו מקופחים שם במדבר, והחלו להתאוות. לא היה להם את ההנאות מהם נהנו במצרים, והם החלו משוחחים בינם לבין עצמם, עם החברים והשכנים, והעלו טענות: "תראו מה עושים לנו כאן במדבר הזה! אין כאן מים". היה להם מים, אבל המים לא היו זמינים כפי שהיו במצרים. במצרים היו מים ללא כל הגבלה - לשתייה, לרחיצה ולכיבוס. מנהר הנילוס המלכותי

יצאו תעלות השקיה שזרמו ממנו לכל עבר. ובעמק הפורה של הנילוס גידלו המצרים את הכל - כל סוגי הירקות שגשגו בעמק השופע הזה. ועכשיו, בהיותם במדבר, לא היה להם את כל זה - "בְּלִתִּי אֶל הַמֶּן עֵינֵינוּ" הם בכו. היה להם תפריט משעמם למדי - מנה אחת, קבועה, מוגשת מדי יום.

המתלונן המדבק

כאשר החלו הערב רב להשמיע את תלונותיהם, הדבר עורר רגשות דומות גם אצל בני ישראל. כידוע, גם אם יש אדם שמרגיש שביעות רצון מחייו, אם אשתו מתלוננת ללא הרף, בסופו של דבר גם הוא יישבר. תלונותיה הבלתי פוסקות מתחילות לחלחל פנימה, עד שלבסוף גם הבעל מתחיל להרגיש הרגשות דומות. יתכן גם להפך. בעל מתלונן עלול להשפיע על אשתו ולגרור לה להיות לא מרוצה. כך גם כל מי שמתלונן - ברגע שאדם מתחיל לבכות ולהתלונן, הוא מקלקל את הנאתם של כל הסובבים אותו.

ולפיכך, כאשר האספסוף התחילו להתלונן, מה קרה אז? "וַיֵּשְׁבוּ וַיִּבְכוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", בני ישראל, שעד עכשיו שתקו ולא התלוננו, הושפעו על ידי האספסוף והצטרפו לבכי, "וַיֹּאמְרוּ מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר". "אה! לו רק יכולנו לקבל פרוסה קטנה של נקניק. מדוע אנחנו כל כך מקופחים? למה אנחנו לא יכולים לקבל קצת בשר צלוי כאן במדבר?"

מעדני מצרים

"זָכְרָנוּ אֶת הַדֶּגֶה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם". במצרים, נהר הנילוס היה מלא בכל מיני דגים גדולים ושמנים, ולא היה צורך בשום רישיון כדי לדוג - כל מה שהיית צריך זה חוט וסיכה. אפשר היה לקחת את הסיכה, לעקם אותה לצורה של קרס, והכל היה מוכן. תולעים היו בשפע, כך שבקלות אפשר היה לתלות תולעת על הקרס, לקשור אותו לחוט, ולזרוק אותו אל תוך הנהר, ולאחר דקה או שתיים היית מעלה בחכתך דג שמן ועסיסי - וזה היה בחינם.

במדבר, וקשה להבין למה. מה כל כך איום ונורא בעובדה שאנשים מתלוננים? מדוע זהו הדבר הגרוע מכל?

הגרוע מכל: אומללות

התשובה היא, שהדבר הגרוע מכל היא ההרגשה שאתה חי חיים אומללים. להיות "כְּמִתְאַנְּנִים" - שהאדם מרחם על עצמו - זהו הדבר הגרוע ביותר. כאשר עם ישראל חטא בעגל, כשקרח ועדתו מרדו במשה רבינו, היו אלו מהמורות בדרך, אולם עדיין יש עתיד לעם. זה לא הסוף. אך כאשר לעם אין בקשת גדלות מוטעית כפי שהיתה לקרח אלא הוא פשוט מראה שהוא אינו מרוצה, זה הסוף.

אומללות היא הדבר הגרוע ביותר שיכול לקרות לעם היהודי, כי כאשר אדם הופך לבלתי מרוצה מחלקו בחיים, לא שייך אצלו כלל עבודת ה'! אם אתה שמרגיש שהקב"ה "אינו ממלא את חלקו בעסקה", אתה מרגיש שאתה הוא הנותן - "אני מתפלל ומקפיד על קיום מצוות, ומה אני מקבל כתמורה לכך?" - אם זה מה שאתה חושב, אז אתה כישלון. ברגע שהאדם מפתח גישה כזו, הוא אינו מסוגל להיות עובד ה'.

עבודת ה' אמיתית

עבודת ה' פירושה שאתה מחפש דרכים ואמצעים כיצד לבטא את הכרת הטוב שלך אליו, וחי בתחושה של "מָה אֲשִׁיב לָהּ" כִּל תַּגְמֹלוּהִי עָלַי". לעומת זאת, אם אתה חושב שה' לא העניק לך דבר, ואתה סבור שהוא עדיין חייב לך הרבה; אתה מרגיש שאתה עושה כל כך הרבה למענו והוא אינו מחזיר לך - דע לך שאינך עובד את ה'. אמנם אתה יהודי שומר תורה ומצוות ובוודאי תקבל שכר על המצוות שאתה מקיים, אולם בהתחשב למה שהיה עליך להשיג - הרי שנכשלת.

אני מבין שרבים מכם מתקוממים למשמע הדברים, וסבורים שהם מגוחכים וקיצוניים, ולכן אחזור עליהם שוב ושוב, כדי שתפנימו את האמת: לא תוכלו להיות עובדי ה' אמיתיים אלא אם כן אתם שמחים במה שה' עושה למענכם! ואל תתנו לאף אחד לומר לכם אחרת! כל המושג של עבודת ה' בנוי על נקודה זו - הכרת הטוב לה' על מה שהוא נתן לך.

הבסיס של התורה

ולכן, הכלל הראשון הוא **שהאדם צריך להיות מאושר**. לא רק מפני שה' רוצה שתהיה מאושר. לא רק בגלל שזה בריא יותר, ושתחיה שנים רבות יותר אם אתה מאושר. כל הדברים הללו נכונים, אבל ישנה נקודה חשובה בהרבה:

ואז ממשיכים בני ישראל ומונים את כל מה שהם אכלו יחד עם הדגים. הם לא אכלו סתם דגים, אלא יחד עמם היו כל מיני תוספות: "אֵת הַקִּשְׁאִים וְאֵת הָאֲבֻטָּחִים וְאֵת הַחֲצִיר וְאֵת הַבָּצָלִים וְאֵת הַשּׁוּמִים" - "רשימת קניות" ארוכה ומכובדת של ירקות, עליהם חלמו בני ישראל. "וְעַתָּה נִפְשָׁנוּ יִבְשֶׁה אֵין כָּל בְּלָתִי אֶל הָמָן עֵינֵינוּ".

המגיפה הנוראה

ברגע שתחושת חוסר שביעות הרצון צצה מעל פני הקרקע, היא החלה להתפשט כמו מגיפה. "וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפָּחָתָיו" - משפחות שלמות ישבו ובכו - המגיפה התפשטה מאהל אחד למשנהו.

"על מה אתה בוכה?"

"מה הפירוש 'על מה'?! בגלל המן! אנחנו מקבלים את אותו המזון בכל יום!"

"אוי! אתה צודק! המן!" וגם הם פרצו בבכי. המשפחה הסמוכה שמעה במה מדובר והצטרפה אף היא, וכן הלאה וכן הלאה, המגיפה השתוללה.

מצב זה היה הגרוע מבין כל המצבים הקשים עמם התמודד משה רבינו, וכפי שאומר הפסוק, "וּבְעֵינַי מֹשֶׁה רָע" - מצב זה היה הגרוע ביותר. אך הבה נבחן כמה זה היה גרוע. משה רבינו פנה אל הקב"ה והביע מרירות וייאוש באופן שכמותו מעולם לא נשמע.

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה' לָמָּה הִרְעִיתָ לְעַבְדְּךָ וְלָמָּה לֹא מָצָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׂוֹם אֶת מִשְׁאֵל כָּל הָעָם הַזֶּה עָלַי", - "איני יכול לשאת זאת יותר" אמר משה; זה מידי כבד בשבילי. ואז אמר משה מילים שכמותן לא שמענו מפה קדשו: "וְאִם כֹּכָה אֶת עֲשֵׂה לִי הֲרֹגֵנִי נָא הָרֹג אִם מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֵל אֶרְאֶה בְּרַעֲתִי". קשה להבין כיצד משה רבינו אומר מילים כאלו! "הֲרֹגֵנִי נָא הָרֹג"? אף אחד ממשברי המדבר לא הוליד מילים של ייאוש כגון אלו.

אילו משה היה מתפלל על העם כפי שעשה בזמן חטא העגל, שה' יתמלא רחמים עליהם, את זה היינו מבינים, כך גם אילו היה נופל על פניו כפי שעשה בפעמים אחרות. שלוות נפשו של משה רבינו ובטחונו מעולם לא התערערו, מתוך ידיעה שקיום ציוויו של השי"ת, יביא לידי הצלחה בסופו של דבר. אולם כאן, משה התייאש. הוא נעשה חלש כל כך, עד שהרגיש שאין טעם להמשיך; ביאושו הוא פנה לה' וביקש ממנו שיהרוג אותו. והוא לא התכוון לכך באופן תיאורטי, הוא התכוון לכך במלא מובן המילה, הוא רצה שה' יהרוג אותו.

ועל כן נשאלת השאלה, על מה המהומה? נראה שזה היה המאורע המייאש ביותר מבין כל הדברים שקרו

חיים מוגבלים

למען האמת, למי שחסרה דעת לא היתה האפשרות לשמוח בחיים במדבר. לא רק המגוון של המאכלים היה חסר להם במדבר, לא רק הבשר ובאבטיחים והקישואים - "במדבר, זכה עם ישראל ליחס מיוחד מאת הקב"ה - תכנית זו חיים של הנאה מוגבלת, של חוסר נוחות. במשך כל שנות שהותם של אבותינו במדבר לא היו להם שום "ריגושים" ו"חויות" במובן שהיינו מצפים.

ואל נא תחשבו שבאותם ימים אנשים היו פרימיטיביים, ושהם לא הכירו את כל הדברים הללו. אצל אומות העולם היו גם היו חוויות רבות של הנאה. בחטא העגל מסופר כיצד "וַיִּקְמוּ לְצַחֵק" (שמות לב, ו) - הגרים המצריים רצו לשחק כל מיני משחקים, שכן היו להם כל מיני שעשועים בימי קדם. היה להם מוסיקה ומשחקים. היה להם הכל.

והנה, אומה שלמה, שהוקמה זה עתה ועתידה להישאר לנצח, יצאה לא מכבר ממרכז התרבות העולמי והובאה אל המדבר, מקום בו לא היתה שום חשיבות לדבר מלבד רוחניות. מחנה ישראל במדבר היה מקום המנותק לחלוטין מכל התרבות העולמית שהתקיימה באותם ימים. מכאן נוכל להבין את הנסיון שבדבר, וניתן להניח שאם אנחנו היינו שם, קשה היה לנו לשמוח יותר מדי בחיים מעין אלו, ומן הסתם היינו מתחילים להתלונן כבר מהרגע הראשון.

סוד האושר

לכן היה צורך לשרש מעם ישראל את התפיסה המוטעית של המושג "אושר", וללמדם אושר אמיתי מהו. היה עליהם ללמוד שסוד האושר אינו נמצא במאכלים מיוחדים, לא בבידור וגם לא בטוילים. האושר אינו תלוי בממון רב שהאדם צובר. סוד האושר הוא להבין כמה בר מזל אתה בזה שיש לך את מה שיש לך.

אך משה רבינו לא יכול היה לשבת עם כל אחד ואחד, עם כל משפחה שמגיעה להתלונן ולהסביר להם, "ראו כמה טוב הוא המן. הוא בריא; יש בו את כל הויטמינים להם אתם זקוקים. הוא לא יגרום לכם עודף משקל ולא יגרום לשיניכם להירקב. אינכם זקוקים לאכול מאכלים רבים - המן מספק את כל צרכיכם". כפי שנראה עוד מעט, יש הרבה יותר מה להסביר בענין זה מאשר המילים הקלושות שאני אומר כעת - אני מדבר עכשיו במונחים כלליים - אולם משה רבינו הסביר להם היטב את הענין, ולאחר כמה שעות הם למדו כיצד לשמוח.

שיחות חיזוק ושמחה

אך למשה רבינו לא היה מספיק זמן לעשות זאת לבדו. עם ישראל מנה מיליוני נפשות, ולא היתה לו אפשרות

רק כאשר אתה מאושר ומבין שהקב"ה הוא סיבת האושר שלך, אז תוכל להתחיל לצעוד במסילתם של עובדי ה'.

ולכן כאשר ראה משה רבינו כי מגפת האומללות החלה להתפשט, הוא ראה בכך כישלון של כל הבנין שנבנה עד כה. הוא ידע שכעת קבלת התורה הינה חסרת משמעות, כי איזו מין תורה היא זו הנלמדת מתוך הרגשה של טינה כלפי השי"ת? מי שמרגיש שהוא אינו מקבל את המגיע לו בעולם הזה, תורתו אינה תורה ועבודתו אינה עבודה!

זו הסיבה שמשה רבינו ביקש "הֲרֹגִי נָא הָרֹג" - הוא הגיע למסקנה שהוא נכשל, שכן אם בני ישראל מרגישים אומללים בגלל דברים גשמיים, הרי שיציאת מצרים וקבלת התורה נכשלו. הבסיס של קבלת התורה היא להרגיש מאושרים ושמחים בעולם הזה, ואם בני ישראל מרגישים אומללים - הרי שנשמט הקרקע מתחת לרגליהם, וכל מה שהשיגו עד כה נידון לכישלון.

הצלת השבעים

משכך, עלינו לתת את דעתנו על תגובתו של השי"ת לדבריו של משה רבינו. מה עשה ה' כאשר משה רבינו ביקש לעזוב את תפקידו? הקב"ה יכול היה לייצר פתרון מידי לתלונותיהם כל בני ישראל - ומאוחר יותר הוא אכן עשה כך, ונתן להם את השליו, אולם מה היתה תגובתו המיידית של ה'? תשובתו הראשונה למשה רבינו היתה, "אֶסְפָּה לִּי שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעֶתָ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו, וְלָקַחְתָּ אִתָּם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ. וְיִרְדְּתִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שֵׁם וְאֶצְלָתִי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנִשְׁאוּ אִתָּךְ בְּמִשְׁאֵל הָעָם וְלֹא תִשָּׂא אֹתָהּ לְבַדְךָ". ובהמשך הפסוקים מתואר כיצד שרתה רוח הנבואה על שבעים הזקנים.

אולם כאן אנו עומדים אובדי עצות, כי בכל הפרשה כולה לא מוזכרת ולו מילה אחת באיזה אופן סייעו הזקנים, וכיצד הנבואה ששרתה עליהם פתרה את הבעיה. הם לא סייעו בהשגת בשר עבור המתאווים. אם כן, איזו תשובה היא זו לטענתו של משה רבינו, "לא אוכל אֲנִי לְבַדִּי לִשְׂאת אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה כִּי כִבֵּד מְמֹנִי" - כיצד נפתרה הבעיה על ידי שבעים הזקנים?

התשובה היא שהקב"ה בחר ללמד את עם ישראל שיעור גדול מאוד, שיעור בסיסי ביותר לחיים, ולשם כך הוא מינה את שבעים הזקנים. בראש ובראשונה, הקב"ה לא נתן לבני ישראל בשר כדי למלא את בקשתם, שכן בכך לא תיפתר הבעיה. מה שהיה צריך כעת זה לא בשר אלא דעת, וזה היה תפקידם של שבעים הזקנים - ללמד את העם כיצד לחוש אושר ושמחה בחייהם.

כותבים את ההיסטוריה של עצמנו

אני מבין היטב שבהתחלה, המילים הללו יפלו על אוזניים ערלות. הרעיון הזה, לשמוח ולהיות מרוצים מהדברים הפשוטים והמינימליים שכבר יש לנו, אינו מדבר לאנשים. ובכל אופן יש שיחשבו, מה זה נוגע אלינו, הסיפור הזה שארע במדבר? בוודאי שבמדבר לא יהיה להם כל מה שבהם רוצים, אבל זה קשור ליהודי המתגורר בברוקלין?

ובכן, עלינו להקדים כאן יסוד חשוב, עיקרון כללי הנוגע לכל ההיסטוריה שלנו. ההיסטוריה היהודית היא כמו ספר, ספר שנכתב על ידי עם ישראל בכל דור ודור. הספר הזה הולך ונכתב גם כעת, ואנחנו המחברים של הספר הזה, שכן כל מה שכתוב בו נובע מהתנהגותה של אומתנו בתקופה זו. כשעם ישראל נוהג כראוי, כשאנחנו מרבים בלימוד התורה, כשאנחנו בונים עוד ישיבות, כשיותר אנשים מקימים משפחות של שומרי תורה ומצוות, אנחנו כותבים את המשפטים והפרקים בספר הזה, שיום יבוא והוא יהפוך להיסטוריה מפוארת.

הקדמה נחוצה

אולם ישנה נקודה חשובה שהיא יסוד ופינה להבנת התכנית של התורה הקדושה, והיא, שבכדי שנוכל להתחיל לכתוב את ספר ההיסטוריה שלנו, ניתנה לנו הקדמה. איני יודע אם אי פעם ראיתם את הספרים שהיו בעבר בבתי הספר, שלימדו ילדים כיצד לכתוב. אני זוכר כיצד בתחילת הספר הוצגו כל האותיות וכן מספר מילים ופסקאות, אשר נכתבו בכתב יד נאה, והמשימה שהוטלה עלינו כילדים היתה למלא את הדפים הריקים של הספר על ידי העתקת הכתב הנאה הזה. תחילתו של הספר שימש כמודל לחיקוי עבורנו, אשר כעבור זמן מה הקנה לנו כתב נאה גם כן.

הקב"ה גם כן נתן לנו דוגמא, שעליה מצופה מאיתנו להביט כאשר אנו כותבים את ספר ההיסטוריה שלנו - והדוגמא הזו היא, קיומו של עם ישראל במדבר. ארבעים השנים במדבר היתה התקופה המדהימה ביותר בהיסטוריה שלנו, והקב"ה עשה זאת במכוון, כדי ששנים אלו יהיו "כתב היד הנאה" שאליו עם ישראל יוכל להביט ולהתדמות.

לימוד נחוץ

במדבר היו דוגמאות רבות, לקחים רבים מהם נוכל ללמוד, כל אחד מהם הוא נושא לשיחה בפני עצמה, אולם כעת אנחנו מתמקדים באחד המאפיינים הבולטים ביותר של החיים במדבר - היו אלה חיים שחסרו מהן כמעט כל ההנאות ואופני הנוחות הבלתי נחוצים! לא רק שלא היו להם בשר ובצלים. במשך ארבעים שנה הם היו מוגבלים

לשבת עם כל משפחה בנפרד ולהסביר לה את הנושא הזה. ולכן אמר הקב"ה למשה, "אולי אתה בעצמך אינך מסוגל לעורר את כולם, אולם אני אשלח לך סיוע בדמותם של 'שבעים איש מזקני יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעֶתָ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיוֹ' - אנשים טובים וחכמים, שאתה יודע שהם מסוגלים להשפיע על שומעיהם. ואני אשרה את רוחי עליהם ואהפוך אותם לנביאים". מהו נביא? נביא הוא מלשון "ניב", שפירושו דובר, דובר המדבר בהתרגשות ומתוך בעירה פנימית.

הקב"ה בחר להשרות את רוחו עליהם ולעורר בהם השראה, והתפקיד של כל אחד ואחד מהם היה לקחת חלק מסוים מהעם, וללמד, לאט לאט, כיצד לחזור לחיים של אושר. להראות להם כמה טוב להם בעולם הזה; להסביר להם שהדברים הפשוטים ביותר בחיים צריכים לגרום להם אושר עצום תמיד, ללא שום מותרות; בלי בשר, בלי גן חיות ובלי טיולים.

לרשותו של משה רבינו עמד כעת צבא של עוזרים מוכשרים שהחל לדבר אל העם; הם לימדו אותם כיצד להנות מהמן, כיצד להנות מהחיים. הם היו מתנבאים, מדברים בהתלהבות, עם בעירה פנימית. אני בטוח שהם דיברו עם יחידים ועם משפחות - הם גם מסרו שיחות שבהם הראו לציבור כמה טוב להם; יש להם פרנסה ואף אחד לא נשאר רעב, ולא זו בלבד, אלא שהם ניזונים מהתפריט הטוב ביותר שניתן להעלות על הדעת.

לומדים את הלקח

אז נכון שהמן לא סיפק את דמיונם. הם היו מעדיפים לקבל משהו מרגש, משהו צבוע באדום כמו גלידה או גוזז. אולם כעת הם למדו את האמת, שכוס נקיה ופשוטה של מים צלולים עדיפה על פני כל משקה אחר.

כעת הם למדו כיצד להיות מאושרים בלי כל ההנאות הרדודות של החיים, בלי להשתוקק כל הזמן לעוד ועוד. שבעים הזקנים היו אלה שהחזירו את האופטימיות ואת האושר אל העם היהודי, ובמשך כל המשך שנות נדודיהם במדבר, הם למדו להיות שמחים בחלקם. זה דרש עבודה מרובה - שום דבר טוב אינו בא בקלות - אולם אפילו האספסוף למד מהו אושר אמיתי.

עם ישראל במדבר למד כיצד להיות מאושר, והאומה כולה החלה להנות מהחיים. העובדה שאומה שלמה למדה כיצד לחיות בצורה כל כך אידיאלית היה אירוע אדיר, אבל זה מה שקרה במדבר. עם ישראל למדו צורת חיים חדשה; חיים של סיפוק ואושר אמיתיים מהדברים הפשוטים בחיים, ובכך הפכו עם ה' לאומה המאושרת.

מלאים במכוניות, כי חלק מאנשים אלו חושבים שהכיף נמצא שם, ואחרים חושבים שהכיף הוא במקום אחר.

מה הם מחפשים? הם מחפשים קצת בידור בחייהם, כי חייהם ריקים מתוכן. רחמנות עליהם, כי הם מעולם לא למדו היכן נמצא האושר. הם מעולם לא למדו את הסוד הזה, שהאושר אינו נמצא במקומות מסוימים, הוא נמצא **בראש**.

הן אמנם, קל לומר את הדברים, אבל האמת ניתנה להיאמר שכל אחד ואחד יכול להצליח במשימה זו, ללכת בעקבות המודל של המדבר, אם יתמסר למטרה זו - ללמוד כיצד להנות מהחיים. זהו נושא גדול - זוהי חכמה מיוחדת, ללמוד את היכולת להיות מרוצים ממה שיש לנו, ולא יעזור רק לשמוע את המילים שאני מדבר ולתייך אותן במקומן. דרושה עבודה - אם במדבר היו דרושים שבעים זקנים שנחה עליהם רוח ה' כדי ליישם משימה זו ללמד את האנשים, ניתן להניח שזהו ענין הדורש עבודה מרובה.

עבודה מעשית

עלינו לעבוד קשה ולהתמקד בדברים הרבים שיש לנו, ובכך נהפוך לעשירים, כי נהיה שמחים בחלקנו. אם בריאותך איתנה, חשוב מאוד שתחשוב על כך: אם יש לך שתי כליות שמתפקדות כרגיל, הרי שאתה אדם עשיר. אם יש לך לב וכבד זה עוד מיליון דולר. כל איבריך הפנימיים מתפקדים? או ווה! יש בידך יהלומים!

זהו ה"חלקו" של כל אחד ואחד מאיתנו - הדברים שיש לך! אלא שאף אחד אינו נהנה מהעושר שלו! אין צורך להמתין עד שמאבדים את הבריאות כדי להביט אחורה על הימים הטובים שהאדם מעולם לא נהנה מהם. להתעכב ולחשוב על דברים אלו היא עבודת ה'. עלינו להתמקד על כל פרט בנפרד, לחשוב עליהם ולהיות שמח בחלקו. ואל נא תתייחס לעושר שלך בצורה סיטונאית כפי שעשיתי זה עתה. תהנה מהעושר שלך, ובכל פעם תתמקד בדבר אחד. בעודך פוסע הביתה היום בערב, תחשוב על העובדה שאתה בעל לב בריא - זה הכל. הלב מספיק לרחוב אחד.

שמחת השמיעה

למען האמת, אפשר ללכת קילומטרים רבים ולשיר מרוב שמחה על כך שיש לך לב בריא. הבה נתאר לעצמנו

מאוד בהכל. לא היו להם בתים קבועים, לא היו להם מרכזי קניות, לא היו להם טיולים, לא היו להם מסעדות. אפילו מזגן לא היה להם. לא היה להם כלום!

וזו הסיבה שמוטל עלינו להביט אחורה אל אותה תקופה של דור המדבר. הקב"ה רוצה שנחיה מחדש, במידה מסוימת, את מה שהם חוו, כמודל לאופן שבו עלינו להתייחס לחיינו ולעצמנו, ולהבין מתוך אילו רגשות צריך היהודי להביט על מה שהוא מקבל כיום. על ידי ארבעים השנים במדבר, הקב"ה לימד אותם - וגם אותנו - את הלימוד הגדול של "איזהו עשיר השמח בחלקו".

אין כמו בבית

זו הסיבה שכאשר הם התלוננו, הקב"ה לא שלח להם שבעים משאיות מלאות בבשר ומלפפונים. כי זה לא היה פותר את הבעיה; ויכול היה להיות לכל היותר פתרון זמני. סוד האושר אינו תלוי במזון מגוון, בנכסים מרובים או במקומות טיול ובילוי - אלא בהבנה כמה בר-מזל אתה בכך שיש לך את מה שכבר נמצא אצלך.

וכך, כאשר באו שבעים הזקנים אל העם ולימדו אותם כיצד להנות ממה שכבר יש להם, זה הפך למודל עבור העתיד. פרק זה בהיסטוריה של אומתנו נכתב כדי שנוכל לעקוב אחריו לעולם ועד - זה נועד ללמד אותנו כיצד להיות מאושרים.

"אושר" פירושו להיות שמחים בחלקנו, לשמוח בלי שום תוספות ומותרות. אין צורך להוציא כסף על דברים שיש אנשים שמרגישים שהם נחוצים, כמו לסעוד במסעדות. לא, אתה יכול לאכול בבית. זה גם נקי יותר מאשר במסעדות, וגם עולה הרבה פחות.

אינך צריך לנסוע לבתי מלון. הבית עדיף על בית המלון. הבית הוא נח בהרבה, והכל בו יותר טוב. היהודי לומד שנסיעות מיועדות רק לאנשים שאינם מרוצים; הם מחפשים ללכת למקום אחר שבו הם חושבים למצוא את האושר.

היכן נמצא ה"כיף"?

אם תביטו מבעד לחלון במוצאי שבת, תראו מכוניות דוהרות. כולם נוסעים להיכן שהוא. לאן כולם דוהרים? שמא תחשבו שכולם נוסעים למקום מסוים, מקום טוב במיוחד. אם כולם היו נוסעים לאותו מקום, אולי. אבל הם נוסעים לכל הכיוונים - שני הנתיבים הנגדיים של השדרה

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שערי אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקניני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670
תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אזל מן השוק

הדברים הטובים שיש לו בחיים! עכשיו מוחו מלא על גדותיו מרוב אושר.

ובעודו חושב על ריאותיו המתמלאות בתערובת המיוחדת, אל לו לשכוח מהלב והאוזניים, וכך מתמלא כוס האושר שלו. אחרת, זה כמו כוס עם חור בתחתית - כל אושר שמכניסים פנימה זולג מיד החוצה.

ביתך המאושר

אתה הולך הביתה עכשיו? אם אתה נשוי, תחשוב איזה בר מזל אתה! יש כל כך הרבה בחורים שעדיין מחפשים את זיווגם. ישנם די והותר אנשים שפשוט אינם מצליחים למצוא את זו שמתאימה להם. חלקם עוד לא מצאו את זיווגם וחלק איבדו אותו. אל תשקע באדישות ובעצלות המחשבה ותתעלם מכל מה שיש ברשותך. יש לך בעל? יש לך אשה? זה רכוש יקר! רכוש יקר וחשוב עד למאוד! כל בעל או אשה הם רכוש חשוב! חשוב על כך למשך דקה אחת לפני שאתה פותח את הדלת.

אם תרצו לקחת את המשימה הזו ברצינות, אתן לכם עוד שיעורי בית. כאשר אתם עולים במדרגות, תתרגלו להנות מהצעדים. בזמן הגמרא היו להם סולמות - סולם הוא גם לא נוח וגם מסוכן. אז כשאתה עולה במדרגות, תחשוב על הזכות המיוחדת שניתנה לך. באפשרותך לעלות מהקומה הראשונה לקומה השניה על ידי שלבים קלים.

אם יש לך גם מעקה, זה עוד מותרות! תחשוב מכמה נפילות אתה מציל את עצמך בכך שאתה מחזיק במעקה ומושך את עצמך כלפי מעלה. המעקה עוזר להניע אותך למעלה, ולמעשה משמש כעין מעלית.

בימים עברו לא היו להם מעקים בחדרי המדרגות. בימינו זהו דבר שהרשויות מחייבות, אולם בימים ההם לא היה את זה. תארו לעצמכם שהיה עליכם לטפס ללא מעקה, וכל ההנעה היתה מגיעה רק ממאמציך, כי אין במה להיאחז. ואם החלקת ונפלת אחורה, היית בצרות גדולות. וכיום אתה נהנה ממותרות, מהעושר ששמו מעקה.

"להשתגע" מרוב שמחה

יתכן ויהיה מי שכאשר הוא יחזור על הדברים הללו באוזני רעייתו, תגובתה תהיה, "איזה מין דברים מטורפים מלמדים אותך שם? להנות מהמעקה?! זה נשמע לך נורמלי?!". משום שהדבר היחיד הנורמלי הוא להיות אומלל, ולהמשיך לרצות עוד ועוד דברים. מעקה?! היא רוצה לפחות מעלית קטנה. מפרסמים את זה בעיתונים - מעלית ביתית, למה לא? זה עולה חמשת אלפים דולר בלבד.

אדם שחלה בלבו ל"ע, וזה עתה הוא ביקר אצל הרופא שבישר לו שב"ה מכתו נרפאה ולבו בריא לגמרי. הוא יוצא אל הרחוב, אבל הוא אינו הולך ברחוב - הוא הולך בעננים! שמחתו אינה יודעת גבול והוא שר במלוא הגרון, עד שהעוברים ושבים חושבים אותו למשוגע! או שהם חושבים שהוא זכה בלוטו...

נסה את זה למשך רחוב אחד, ותגלה שבאפשרותך להיות מאושר ממשוה שכבר קיים אצלך. הגעת לפינת הרחוב? כעת אתה מתכוון לחצות את הכביש, ותוכל לבחור חלק אחר מהעושר שלך ולחשוב אודותיו. יש לך אוזניים שעובדות בצורה תקינה? אתה כבר עשיר. בזכות אוזניך, אתה מסוגל לחצות את הכביש בצורה בטוחה - היכולת לשרוד את התנועה היא בזכות חוש השמיעה. השמיעה מצילה את חיינו, כשאנחנו שומעים כלי רכב שמגיע. אוזניים הם דבר נפלא. מלבד העובדה שהאוזניים מאפשרות לך לתקשר עם בני משפחתך, הן גם נחוצות מאוד עבור עצם הקיום שלך, וכבר אמרו חז"ל "חרשו נותן לו דמי כולו" (ב"ק פה, ב) - לפגוע בכח השמיעה של השני היא כמו להרוג אותו ח"ו!

נשימות של אביב

תלמד להנות מהיכולת לנשום אוויר. אוויר הוא מתנה. זו תערובת של גזים שונים; חמצן במידה הנכונה יחד עם חנקן ומעט פחמן דו חמצני. וכאשר אתה נושם את האוויר פנימה, זה ממריץ אותך. אנשים לא נושמים מספיק עמוק - החלק התחתון של הריאות שלהם, על פי רוב מעולם לא התמלאו באוויר. אז מלא את ריאותיך באוויר, וכעת אתה מעורר את עצמך עם המתנה הגדולה שהעניק לנו הבורא יתברך בשפע. האוויר גורם לדם שלך להפוך לאדום, והוא ממריץ את כל גופך. נשימה היא אושר גדול עבור האדם החושב.

בפרט עכשיו בתקופת האביב. תלמד להנות מהאביב, כי בקרוב הוא יגמר. בזמן שהכל פורץ החוצה, צבע ירוק רענן מקיף אותנו מכל עבר, ומזג האוויר נוח; תלמד להנות מהמתנה שהקב"ה נותן לנו. צלול אל תוכו! אל תחשוש שאתה מתעסק יותר מדי עם עולם הזה והופך לנהנתן. מצוה גדולה היא להתפנק מסוג זה של עולם הזה! תלמד לשמוח באביב!

אז הנה הולך לו מודענו ברחוב, בכיסו אין ולו פרוטה שחוקה, אבל הוא מלא באושר. לבו פועם והוא מאושר מכך - זו היתה המחשבה ברחוב הראשון. ואז הוא עבר לשמוח באוזניו. כעת הוא מתמקד על כך שהוא נושם את אוויר האביב! הוא נהנה ממזג האוויר, ומזמזם לעצמו שיר! הוא בריא! הדם שלו זורם דרך הוורידים! אולי הוא אפילו אינו חייב כסף לשום אדם! הוא חושב על כל

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

ברצוני להתחיל ללמוד את ספר משלי, מתחילתו ועד סופו, בפעם הראשונה בחיי. האם יוכל הרב לייעץ לי עצה טובה כיצד עלי לגשת ללימוד זה?

תשובה:

הצעד הראשון בלימוד ספר משלי הוא לדעת שכל מילה בספר זה מלאה בחכמה עמוקה. גם אם תלמד דברים הנראים כפשוטים, עליך להפנים בצורה ברורה שאין במשלי דבר פשוט - זוהי נקודה שחשוב מאוד להבינה. בספר משלי מדבר אליך החכם מכל אדם, ולכן, נסה להבין את עומק דבריו. לפעמים תצטרך לעיין בדברי המפרשים אשר יסייעו לך להבין נכונה את הפסוקים, ומכל מקום, מה שלא יהיה, עליך להתייחס אל ספר משלי כמקור החכמה העמוקה ביותר לחיים מעשיים.

אמנם משלי הוא ספר שעניינו יראת שמים, וכמו שנאמר בתחילת פרק א', אך עליך להבין שהוא גם מדריך להצלחה בחיים. מי שמבקש להיות מאושר בעולם הזה, ספר משלי הוא המתאים עבורו. הוא מלמד אותנו כיצד להתמודד עם אנשים וכיצד להתמודד עם עצמנו על מנת לחיות בהצלחה בעולם הזה. יש כל כך הרבה פנינים במשלי; עצות כיצד לשמור על הבריאות, הרכוש והכסף שלך, וכן איך להסתדר עם כולם - עם האשה, הילדים, השכנים, ואפילו עם האויבים שלך. כמה חבל שכל כך הרבה אנשים מוצאים את הזמן לקרוא הכל - עיתונים, מגזינים וכל כך הרבה הבלים אחרים, אבל לספר משלי אין להם זמן.

כמובן שהעצות החשובות ביותר שם הן אלו המלמדות אותך כיצד לעבוד את השי"ת כראוי, אולם ספר משלי מלא בעצות נבונות שיעזרו לך לחיות בהצלחה כאן בעולם הזה. כאשר תזכור את כל זה, תיגש אל הספר הזה מתוך גישה אחרת לגמרי. זה צריך להיות הצעד הראשון שלך בלימוד ספר משלי.

אבל אנחנו בוחרים להיות "משוגעים" ושמחים! אנחנו נבחר דבר אחד להתרכז בו עד שזה ישמח אותנו. לאחר זמן מה, כשאתה מאושר מהדבר האחד הזה, תוכל להוסיף עוד דבר לחשוב עליו ולשמוח בו. אחר כך אפשר לעבוד על נושא נוסף. לאחר זמן מה, יהיו לך ארבעים או חמישים נושאים - זה שום דבר, כי יש עוד דברים רבים לשמוח בהם. אבל אם אתה מרגיש שמחה וסיפוק מארבעים דברים, אתה כבר אדם עשיר. אם תמשיך לצעוד בדרך הזו עד שתגיע לגיל תשעים, אתה תהיה עשיר מופלג!

האומה המאושרת

יש לנו אם כן הרבה מה ללמוד בחיים - ללמוד כיצד להיות מאושרים! יש כל כך הרבה במה לשמוח! וזה מה שה' רוצה שנלמד מפרשתנו. אנחנו לומדים מהדוגמא שניתנה לנו במדבר, שעלינו להנות גם מההנאות הפשוטות ביותר של החיים, וזהו היסוד שרק על גביו נוכל לבנות את עצמנו כעובדי ה'. על מנת להיות עובדי ה', עלינו ללמוד כיצד להודות לו תמיד - ולהודות לו שייך רק אם אנחנו מאושרים. במשך ארבעים שנה עם ישראל למד את החכמה הגדולה של "איזהו עשיר השמח בחלקו".

והעובדה שאומה שלמה הכשירה את עצמה לחיות כך, מהווה השראה עבורנו. אומה מאושרת היא אומה מצליחה! "אֲשֶׁר־הָעַם שָׁכַח לֹא אֲשֶׁר־הָעַם שֶׁה' אֱלֹקָיו" - כאשר אנו מבינים שה' הוא מקור האושר העצום שלנו, אנחנו מתחילים לעבוד אותו - אנו עובדים אותו מתוך הכרת הטוב על כל פרט ופרט בחיינו, ובכך אנו חיים חיים של הצלחה!

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

ללמוד ולגלות את האושר הפנימי

אושר מגיע רק מלימוד הפרטים של הדברים שכבר נמצאים אצלנו, וזה דורש שני דברים: א' - להכיר במתנות שכבר ניתנו לנו, וב' - ללמוד אותם.

בכל יום השבוע, נבחר בלי נדר שלושה דברים שונים שכבר יש לנו, אלא שעדיין לא הפנמנו כראוי שהדברים האלו הם עושר, והם יהיו המשימה היומית עבורנו. נקדיש לפחות דקה אחת במחשבה אודות כל אחד משלושת דברים אלו בצורה מפורטת, וכך נתחיל להבין ולהפנים כמה אנחנו באמת עשירים.